

09.09.2019

Asia/51

§ 600

Vastaus sosiaali- ja terveysministeriölle kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajaroolin selvittämistä koskevaan kyselyyn

HEL 2019-008011 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus antoi sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan vastauksen kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajaroolin selvittämistä koskevaan kyselyyn:

Kaupunginhallitus toteaa, että kysely liittyy hallitusohjelmassa 2019–2022 mainittuun selvitykseen kuntien roolista sosiaali- ja terveyspalvelujen (jatkossa sote-palvelujen) tuottajana maakuntien järjestämismallin kuuluvassa palvelujärjestelmässä. Kyselyyn on haasteellista ottaa kantaa, koska kysymyksissä viitataan lakeihin, palveluihin, kriteereihin ja korvauksiin, joita ei vielä ole säädetty, laadittu ja määritelty.

Lisäksi vastaaminen on ongelmallista siitä syystä, että hallitusohjelmaan sisältyvää selvitystä Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta ei ole vielä tehty.

Tämän vuoksi esitettyjen vaihtoehtojen vaikutuksista ja merkityksestä kansallisesti tai Helsingin näkökulmasta voidaan esittää vasta alustavia näkemyksiä.

Kysymys 1. (Vaihtoehto A.)

Tulisiko kunnilla olla oikeus tuottaa laissa tarkemmin määriteltyjä sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan palvelutuotantoa, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädetäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Järjestämismallin ja sen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin menettäisi merkityksensä, jos kunnat voisivat maakunnan tahtotilasta riippumatta edelleen päättää itse palvelujen tuottamisesta.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseu-

dun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisessa.

Kysymys 1.a.

Mikäli kunnilla olisi lain perusteella oikeus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 1

Kysymys 2. (Vaihtoehto B.)

Tulisiko kunnalla olla mahdollisuus tuottaa sosiaali- ja terveystalveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja? Tässä tapauksessa maakunta tekee päätöksen ja solmii sopimuksen kunnan kanssa. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Kyllä

Perustelut:

Kuntien mahdollisuus tuottaa palveluja tulisi sallia nimenomaan maakunnan tai muun järjestäjätahon ohjauksessa ja rahoittamana. Edellytyksenä on, että sekä järjestäjä että kunta näin haluavat ja siitä yhdessä sopivat. Kuntien pitäisi voida tuottaa palveluja itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa esimerkiksi kuntayhtymä- tai vastuukuntamallilla.

Kuten edellisen vastauksen perusteluissa todettiin, sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisessa.

Kysymys 2.a.

Mikäli kunnilla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 2

Kysymys 3. (Vaihtoehto C.)

Tulisiko kunnalla olla laissa säädetty velvollisuus tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja osana maakunnan järjestämislvstuuille kuuluvia palveluja, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädetäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja, eikä kunnilla olisi oikeutta olla tuottamatta palveluja. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Kunnille ei tule jäädä velvoitetta palvelujen tuottamiseen, jos järjestämislvstuu otetaan niiltä pois. Kuntien edellytykset ja intressit palvelujen tuottamiseen vaihtelevat ja sen vuoksi paikalliseen sopimiseen tulee olla mahdollisuus, kuten kysymyksessä 2. todetaan.

Edellisten vastausten perusteluihin viitaten painotetaan, että sosiaali- ja terveystalvvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillislratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiydyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalvvelujen tuottamisessa.

Kysymys 4. (Vaihtoehto D.)

Tulisiko kunnilla olla maakunnan palvelutuotantoon nähden oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, ilman maakunnan maksamaa korvausta ja erillään maakunnan järjestämislvstuuista ja palveluntuotannosta? Tässä tapauksessa palvelut olisivat kunnan omille kuntalaisilleen tarjoamia laissa säädetyn julkisen järjestämislvstuuun ulkopuolisia/ylimääräisiä palveluja. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Järjestämislvstuu ja sen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin menettäisi merkityksensä, jos kunnat voisivat maakunnan tahtotilasta riippumatta edelleen päättää itsenäisesti palvelujen tuottamisesta maakunnan järjestämien palvelujen lisäksi.

Julkisen järjestämistä vastuun ulkopuolisten/ylimääräisten sote-palvelujen tuottaminen kunnan omalla rahoituksella ei lisäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta, vaan pikemminkin lisäisi eroja kuntien välillä. Vaihtoehto ei ole kannatettava myöskään kansantalouden tai kokonaisveroasteen kannalta.

Kunnat voivat luonnollisesti yleisen toimivaltansa perusteella tuottaa jatkossakin muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöjen mukaisia palveluja esimerkiksi asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Edellisten vastausten perusteluihin viitaten painotetaan edelleen, että sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa.

Kysymys 4.a.

Mikäli kunnilla olisi oikeus tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 1

Kysymys 5.

Mikä on kuntanne ensisijainen näkemys kuntien roolista toimia sote-palvelujen tuottajana? Laittakaa järjestykseen ne vaihtoehdot, joihin edellä kysymysten 1 - 4 osalta vastasitte "Kyllä". Mikäli vastasitte kaikkiin edellä esitettyihin vaihtoehtoihin "Ei", niin teidän ei tarvitse vastata kysymykseen.

A. Kunnalla olisi oikeus tuottaa laissa määriteltujen kriteerien perusteella tai tietyissä laissa määritellyissä tehtävissä palveluja ilman, että maakunnalla olisi harkintavaltaa kunnan roolista palvelun-tuottajana. Maakunta rahoittaisi palveluja laissa säädettyjen kriteerien perusteella. (Kysymys 1.)

B. Kunnalla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja maakunnan harkinnan ja maakunnan kanssa tehtävän sopimuksen perusteella. Korvaus määräytyisi sopimuksen perusteella. (Kysymys 2.)

C. Kunnalla olisi laissa säädetty velvollisuus tuottaa määriteltyjä palveluja ja korvauksen perusteesta säädettäisiin lailla. (Kysymys 3.)

D. Kunnalla olisi oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan ilman, että maakunta määritteli sen palvelutuotantoa tai maksaisi sille korvausta. (Kysymys 4.)

Vastaus: B

Kysymys 6.

Mikäli vastasitte johonkin edellä olevista kysymyksistä 1 - 4 ”Kyllä”, mitä palveluita katsotte tarkoituksenmukaiseksi kuntien tuottaa ja miksi?

Sosiaalihuolto – mitä palveluja ja tehtäviä (Kyllä / Ei) ja avovastaus perusteluihin

1. Sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta (Sosiaalihuoltolaki, SHL 6 §)
2. Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 7 §)
3. Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 8 §)
4. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (SHL 9 §)
5. Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi (SHL 10 §)
6. Sosiaalityötä (SHL 15 §)
7. Sosiaaliohjausta (SHL 16 §)
8. Sosiaalista kuntoutusta (SHL 17 §)
9. Perhetyötä (SHL 18 §)
10. Kotipalvelua (SHL 19 §)
11. Kotihoitoa (SHL 20 §)
12. Asumispalveluja (SHL 21 §)
13. Liikkumista tukevia palveluja (SHL 23 §)
14. Päihdetyötä (SHL 24 §)
15. Mielenterveystyötä (SHL 25 §)
16. Kasvatus- ja perheneuvontaa (SHL 26 §)
17. Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa (SHL 27 §)

18. Vammaispalveluja (Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain perusteella annettavat palvelut)

Jatkokysymys: mitä tarkemmin?

19. Kuntouttavaa työtoimintaa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta)

20. Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoritoimintaa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki)

21. Kaikkea edellä olevaa

22. Jotain muuta, mitä?

Terveydenhuolto – tehtävä (Kyllä / Ei) ja avovastaus perusteluihin

1. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa (Terveydenhuoltolaki, TervHL 12 §)

2. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset (TervHL 13 §)

3. Seulonnat (TervHL 14 §)

4. Neuvolapalvelut (TervHL 15 §)

5. Kouluterveydenhuolto (TervHL 16 §)

6. Opiskeluterveydenhuolto (TervHL 17 §)

7. Työterveyshuolto (TervHL 18 §)

8. Ympäristöterveydenhuolto (TervHL 21 §)

9. Avosairaanhoito: yleislääketieteen alaan kuuluva (TervHL 24 §)

9.a. Yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi

10. Avosairaanhoito: muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, (TervHL 24 §)

10.a. Muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi

11. Sairaanhoito yleislääkärijohtoisella vuodeosastolla, (TervHL 24 §)

12. Kotisairaanhoito (TervHL 25 §)

13. Suun terveydenhuolto (TervHL 26 §)
14. Mielenterveystyö (TervHL 27 §)
15. Päihdetyö (TervHL 28 §)
16. Lääkinnällinen kuntoutus (TervHL 29 §)
17. Ensihoito, (TervHL 39 §)
18. Kaikkea edellä olevaa
19. Jotain muuta, mitä?

Kysymys 7.

Vapaa sana aiheesta ja terveiset ministeriölle:

Kysymysten 1–4 perusteluissa painotetaan, että sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin näkökulmasta sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen kuntapohjaisesti on jatkossakin ensisijainen vaihtoehto Helsingissä. Uutta hallinnollista tasoa, maakuntia, ei ole tarpeen perustaa. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien mahdolliseen rooliin sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisessa.

Jos järjestäminen ja rahoitusvastuu kuitenkin päädyttäisiin kokoamaan maakuntiin koko maassa, kuntien mahdollisuutta tuottaa talveluja ei tule kategorisesti kieltää. Tämä mahdollisuus tulee sallia, mutta nimenomaan järjestäjätalon ohjauksessa ja rahoittamana, sekä järjestäjän etää kunnan niin halutessa ja yhdessä sopien. Näin ollen ainoastaan vaihtoehto 2 voisi olla mahdollinen. Silloin ei myöskään pidä lainsäädännöllisesti määritellä erikseen tarkemmin talveluittain, mitä sote-talveluja mahdollisuus koskisi.

Lisäksi kysymyksessä 6 huomiota kiinnittää se, että esitetyistä talveluista puuttuivat muun muassa sosiaalitalvelujen ja terveystalvelujen tarpeen arviointi ja asiakas- tai talvelusuunnitelmien laatiminen sekä sosiaali-talveluytys ja terveydenhuollon talveluytys-talvelut. Onko olettamana se, että kunnat eivät missään tapauksessa voisi tuottaa näitä talveluja? Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että osa esitetyistä talveluista on viranomaistalveluitä. Oletetaanko siis, että maakunta voisi siirtää virkavastuuta kunnille?

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on vaikea esittää, koska kysely koskee tulevaa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiouudistusta, jonka sisällöstä ei ole vielä päätetty. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että vaikuttavilla, oikea-aikaisilla, riittäväillä ja taloudellisesti kestävästi järjestetyillä ja tuotetuilla sosiaali- ja terveystaloudilla voidaan vaikuttaa myönteisesti kaiken ikäisten ja kaikenlaisissa elämäntilanteissa elävien kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Käsittely

Vastaehdotus:

Veronika Honkasalo: Kolmas virke vastauksessa kysymykseen 7 muutetaan muotoon:

"Helsingin palveluiden järjestämisen näkökulmasta uutta hallinnollista tasoa, maakuntia, ei ole tarpeen perustaa."

Kannattaja: Elisa Gebhard

Äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Veronika Honkasalon vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 11

Fatim Diarra, Kaisa Hernberg, Arja Karhuvaara, Terhi Koulumies, Pia Pakarinen, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Daniel Sazonov, Anni Sinnemäki, Jan Vapaavuori, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 4

Elisa Gebhard, Veronika Honkasalo, Mai Kivelä, Tomi Sevander

Kaupunginhallitus hylkäsi Veronika Honkasalon vastaehdotuksen äänin 11 - 4.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kysely, saate, suomi
- 2 Kyselylomake

09.09.2019

Asia/51

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveysministeriö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kyselyn tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö lähetti kunnille 11.7.2019 kyselyn kuntien roolista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina. Kysely on liitteinä 1 ja 2. Vastaus pyydetään täyttämään sähköiseen pohjaan viimeistään 30.8.2019. Kuntien vastausaikaa on pidennetty 13.9.2019 klo 12 saakka.

Kysely liittyy hallitusohjelmaan 2019–2022, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa kootaan sosiaali- ja terveystalouden (sekä pelastustoimen) järjestämistä vastaavaa kuntaa suuremmille itsehallinnollisille alueille, maakunnille. Hallitusohjelman linjausten mukaan maakunnat toimivat itse myös tuottajina ja tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityinen sekä kolmas sektori toimivat täydentävinä palvelujen tuottajina. Kuntien rooli toimia palvelujen tuottajina ratkaistaan erillisen selvityksen pohjalta, joka laaditaan vuoden 2019 loppuun mennessä. Tämä kysely on esiselvitys.

Kysymykset pohjautuvat nykyisen kuntalain ja edellisellä hallituskaudella toteutumatta jääneen maakuntalakiehdotuksen sääntelyyn siitä, että tehtävien hoidosta järjestämistä vastuussa oleva taho vastaa asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;

5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Lisäksi järjestämisvastuussa oleva taho päättää palvelujen järjestämistä koskevasta yhteistoiminnasta lain asettamissa rajoissa ja vastaa tehtävien rahoituksesta. Silloinkin, kun järjestämisvastuussa oleva taho hankkii palveluja muilta tuottajilta, sillä säilyy vastuu palveluista ja sen tulee ohjata ja valvoa palvelutuotantoa. Jatkossa järjestämisvastuussa sote-palveluista olisi hallitusohjelman kirjausten mukaisesti maakunta.

Kyselyssä tuottamisvaihtoehtoja ovat seuraavat:

- 1) Kunnalla olisi oikeus tuottaa laissa määriteltyjen kriteerien perusteella tai tietyissä laissa määritellyissä tehtävissä palveluja ilman, että maakunnalla olisi harkintavaltaa kunnan roolista palveluntuottajana. Maakunta rahoittaisi palveluja laissa säädettyjen kriteerien perusteella. (Kysymys 1 eli vaihtoehto A)
- 2) Kunnalla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja maakunnan harkinnan ja maakunnan kanssa tehtävän sopimuksen perusteella. Korvaus määräytyisi sopimuksen perusteella. (Kysymys 2 eli vaihtoehto B)
- 3) Kunnalla olisi laissa säädetty velvollisuus tuottaa määriteltyjä palveluja ja korvauksen perusteesta säädettäisiin lailla. (Kysymys 3 eli vaihtoehto C)
- 4) Kunnalla olisi oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan ilman, että maakunta määrittäisi sen palvelutuotantoa tai maksaisi sille korvausta. (Kysymys 4 eli vaihtoehto D)

Kysely on esiselvitys kuntien näkemyksistä em. linjausten valossa kuntien roolista toimia sote-palvelujen tuottajana, joko itsenäisenä tai osana julkista tai maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvaa sote-palvelujärjestelmää. Selvitysprosessin aikana kuntia kuullaan esiselvityksen lisäksi syksyn aikana erikseen määriteltävällä tavalla.

Kyselyyn vastaamisen haasteet

Hallitusohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa ja palvelujen järjestämisessä alueelliset erityispiirteet otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. Hallitus selvittää Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisun yhteistyössä alueen kaupunkien ja kuntien kanssa vuoden 2019 loppuun mennessä. Tämä selvitystyö on vasta alkamassa. Selvitystyön tulokset vaikuttavat ratkaisevasti Helsingin sote-palvelujen tulevaisuuteen ja Helsingin rooliin kuntana niiden osalta.

Vastaamista vaikeuttaa myös se, että kysymyksissä pyydetään ottamaan kantaa sellaisiin asioihin, joiden sisällöstä ei ole vielä lainsäädäntöä.

Näitä ovat:

- laissa tarkemmin määritellyt sosiaali- ja terveystalvet ja niiden kriteerit
- maakunnan järjestämisvastuu ja palvelutuotanto
- kuntien laissa säädetyt velvollisuudet
- kunnille laissa säädetyt korvaukset ja niiden kriteerit
- maakunnan kunnan kanssa tekemä sopimus.

Tässä vaiheessa ei ole mahdollista tarkemmin arvioida kysytyjen vaihtoehtojen sisällöllisiä ja taloudellista vaikutuksia Helsingin kaupungille.

Helsingin aikaisemmat kannanotot

Helsingin kaupunki on antanut lukuisia lausuntoja edellisiin hallitusohjelmiin sisältyneistä sosiaali- ja terveystalvetjen uudistamissuunnitelmista. Kaupunginvaltuusto (4.4.2018, § 68) on pitänyt 18 maakunnan lukumäärää liian suurena ja arvostellut maakuntajakoa, joka ei huomioi suurten kaupunkien ja kaupunkiseutujen merkitystä ja erityisyyttä.

Kaupunginvaltuuston em. kannan mukaan väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun ja julkisen talouden paineiden vuoksi valtakunnallisen sote-uudistuksen tarve on olemassa. Järjestämisen siirtäminen kuntaa suuremmille toimijoille on pääosin perusteltua metropolialueen ja suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella. Lisäksi todettiin, että Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on maan johtava sosiaali- ja terveydenhuollon toimija ja uudistaja, joka on kyennyt ja kykenee itse vastaamaan sosiaali- ja terveystalvetjen järjestämisestä ja tuottamisesta. Palveluja uudistetaan jatkuvasti ottaen huomioon pääkaupunkiseudun erityistarpeet ja -haasteet.

Helsinki suhtautuu kriittisesti uuteen hallitusohjelmaan sisältyvään maakuntamalliin. Siihen toivotaan joustoja ja paikallisia ratkaisumahdollisuuksia. Alueelliset erityispiirteet tulee ottaa huomioon ja näin mahdollistaa sekä kaupunkiseutuja että maaseutua palvelevat sote-palvelujen ja pelastustoimen toteutusmallit.

Uudenmaan kaupunginjohtajien ja kuntajohtajien sekä HUSin johtajan yhteinen kannanotto

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Uudenmaan alueen kaikki 26 kunnanjohtajaa sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) toimitusjohtaja julkaisivat 26.4.2019 yhteisen kannanoton, jonka mukaan sosiaali- ja terveystalouden uudistamista tulee jatkaa tulevilla hallituskaudella ja uudistus tulee tehdä vaiheittain, hallitusti ja kuntapohjaisesti.

Kannanotossa todettiin, että palvelujen järjestämistä tulee koota tavalla, joka ottaa huomioon asukkaiden tarpeet kokonaisvaltaisesti ja vahvistaa sosiaali- ja terveystalouden yhteyttä kuntien järjestämistä tuulla oleviin muihin palveluihin kuten varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, liikunta- ja nuorisopalveluihin sekä maahanmuuttopalveluihin. Tämä varmistaa uudistamisen asukas- ja asiakaslähtöisesti ja tarjoaa koko maassa sekä väkirikkaalla Uudellamaalla parhaat mahdollisuudet vastata monimuotoisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Nämä edellyttävät kunnan kaikki toimialarajat ylittävää tiivistä yhteistyötä sekä päätöksentekoa mahdollisimman lähellä asukkaita.

Kannanotto sisälsi mallin, jossa Uusimaa jaettaisiin viiteen alueeseen, jotka vastaisivat perustason sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä. Kaikki viisi aluetta olisivat sekä väestöpohjaltaan että taloudelliselta kantokyvyltään riittäviä turvaamaan edellytykset sosiaali- ja terveystalouden parantamiselle myös niissä Uudenmaan kunnissa, joilla ei yksin olisi tähän riittäviä edellytyksiä.

HUS toimii jo koko Uudenmaan alueella. Se vastaa erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämisestä ja on tärkeässä roolissa uudistettaessa palveluja ja palveluketjuja.

Järjestämistä tuun kokoaminen kuntiin ja kuntayhtymiin loisi kannanoton mukaan mahdollisuuden saavuttaa sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen valtakunnalliset tavoitteet. Näitä ovat palvelujen saatavuuden, laadun ja yhdenvertaisuuden parantaminen sekä kustannusten kasvun hillintä. Se mahdollistaisi edelleen palvelujen, tiedon ja tietojärjestelmien sekä rahoituksen nykyistä vahvemman integraation.

On erittäin tärkeää, että Uudenmaan alueen erillisselvitys tehdään pikaisesti, jotta näiden 26 kunnan ja HUSin rooli tulevassa sote-uudistuksessa selviää mahdollisimman pian.

Sosiaali- ja terveysministeriölle annettava vastaus perustuu sosiaali- ja terveystalouden 20.8.2019 antamaan lausuntoon.

Asia on valmisteltu yhteistyössä kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston sekä elinkeino-osaston kanssa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

09.09.2019

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kysely, saate, suomi
- 2 Kyselylomake

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Sosiaali- ja terveysministe-
riö

Otteen liitteet

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 26.08.2019 § 545

HEL 2019-008011 T 00 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

26.08.2019 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Anna
Vuorjoen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 20.08.2019 § 183

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

HEL 2019-008011 T 00 01 06

Lausunto

Sosiaali ja terveyslautakunta antoi sosiaali- ja terveysministeriön kyselystä koskien kuntien roolia sote-palvelujen tuottajina maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvassa palvelujärjestelmässä seuraavavan lausunnon:

”Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että kysely liittyy hallitusohjelmassa 2019–2022 mainittuun selvitykseen kuntien roolista sote-palvelujen tuottajana maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvassa palvelujärjestelmässä. Kyselyyn on haasteellista ottaa kantaa, koska kysymyksissä viitataan lakeihin, palveluihin, kriteereihin ja korvauksiin, joita ei ole vielä ole laadittu ja määritelty.

Vastaamisen tekee lisäksi ongelmalliseksi se, että hallitusohjelmaan sisältyvää selvitystä Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta ei ole vielä tehty.

Näistä syistä esitettyjen vaihtoehtojen vaikutuksista ja merkityksestä kansallisesti tai Helsingin näkökulmasta voidaan esittää vasta alustavia näkemyksiä.

Kysymys 1. (Vaihtoehto A.)

Tulisiko kunnilla olla oikeus tuottaa laissa tarkemmin määriteltyjä sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan palvelutuotantoa, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Järjestämisvastuu ja sen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin menettäisi merkityksensä, jos kunnat voisivat maakunnan tahtotilasta riippumatta edelleen päättää itse palvelujen tuottamisesta.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisessa.

Kysymys 1.a.

Mikäli kunnilla olisi lain perusteella oikeus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 1

Kysymys 2. (Vaihtoehto B.)

Tulisiko kunnalla olla mahdollisuus tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja? Tässä tapauksessa maakunta tekee päätöksen ja solmii sopimuksen kunnan kanssa. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Kyllä

Perustelut:

Kuntien mahdollisuus tuottaa palveluja tulisi sallia nimenomaan maakunnan tai muun järjestäjätahon ohjauksessa ja rahoittamana. Edellytyksenä on, että sekä järjestäjä että kunta näin haluavat ja siitä yhdessä sopivat. Kuntien pitäisi voida tuottaa palveluja itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa esimerkiksi kuntayhtymä- tai vastuukuntamallilla.

Kuten edellisen vastauksen perusteluissa todettiin, sosiaali- ja terveystalvvelujen järjestämisestä, rahoittamisesta ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillislratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiydyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalvvelujen tuottamisessa.

Kysymys 2.a.

Mikäli kunnilla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 2

Kysymys 3. (Vaihtoehto C.)

Tulisiko kunnalla olla laissa säädetty velvollisuus tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuotta-

masta palveluja, eikä kunnilla olisi oikeutta olla tuottamatta palveluja.
(Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Kunnille ei tule jäädä velvoitetta palvelujen tuottamiseen, jos järjestämisvastuu otetaan niiltä pois. Kuntien edellytykset ja intressit palvelujen tuottamiseen vaihtelevat ja sen vuoksi paikalliseen sopimiseen tulee olla mahdollisuus, kuten kysymyksessä 2. todetaan.

Edellisten vastausten perusteluihin viitaten painotetaan, että sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalouden palvelujen tuottamisessa.

Kysymys 4. (Vaihtoehto D.)

Tulisiko kunnilla olla maakunnan palvelutuotantoon nähden oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, ilman maakunnan maksamaa korvausta ja erillään maakunnan järjestämisvastuusta ja palveluntuotannosta? Tässä tapauksessa palvelut olisivat kunnan omille kuntalaisilleen tarjoamia laissa säädetyn julkisen järjestämisvastuun ulkopuolisia/ylimääräisiä palveluja. (Kyllä / Ei)

Vastaus: Ei

Perustelut:

Järjestämisvastuu ja sen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin menettäisi merkityksensä, jos kunnat voisivat maakunnan tahtotilasta riippumatta edelleen päättää itsenäisesti palvelujen tuottamisesta maakunnan järjestämien palvelujen lisäksi.

Julkisen järjestämisvastuun ulkopuolisten/ylimääräisten sote-palvelujen tuottaminen kunnan omalla rahoituksella ei lisäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta, vaan pikemminkin lisäisi eroja kuntien välillä. Vaihtoehto ei ole kannatettava myöskään kansantalouden tai kokonaisveroasteen kannalta.

Kunnat voivat luonnollisesti yleisen toimivaltansa perusteella tuottaa jatkossakin muita kuin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöjen mukaisia palveluja esimerkiksi asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Edellisten vastausten perusteluihin viitaten painotetaan edelleen, että sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien rooliin sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa.

Kysymys 4.a.

Mikäli kunnilla olisi oikeus tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta? (Erittäin todennäköisesti 5 - 1 Hyvin epätodennäköisesti)

Vastaus: 1

Kysymys 5.

Mikä on kuntanne ensisijainen näkemys kuntien roolista toimia sote-palvelujen tuottajana? Laittakaa järjestykseen ne vaihtoehdot, joihin edellä kysymysten 1 - 4 osalta vastasitte "Kyllä". Mikäli vastasitte kaikkiin edellä esitettyihin vaihtoehtoihin "Ei", niin teidän ei tarvitse vastata kysymykseen.

A. Kunnalla olisi oikeus tuottaa laissa määriteltujen kriteerien perusteella tai tietyissä laissa määritellyissä tehtävissä palveluja ilman, että maakunnalla olisi harkintavaltaa kunnan roolista palvelun-tuottajana. Maakunta rahoittaisi palveluja laissa säädettyjen kriteerien perusteella. (Kysymys 1.)

B. Kunnalla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja maakunnan harkinnan ja maakunnan kanssa tehtävän sopimuksen perusteella. Korvaus määräytyisi sopimuksen perusteella. (Kysymys 2.)

C. Kunnalla olisi laissa säädetty velvollisuus tuottaa määritellyjä palveluja ja korvauksen perusteesta säädettäisiin lailla. (Kysymys 3.)

D. Kunnalla olisi oikeus (yleisen toimivaltan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan ilman, että maakunta määritteli sen palvelutuotantoa tai maksaisi sille korvausta. (Kysymys 4.)

Vastaus: B

Kysymys 6.

Mikäli vastasitte johonkin edellä olevista kysymyksistä 1 - 4 ”Kyllä”, mitä palveluita katsotte tarkoituksenmukaiseksi kuntien tuottaa ja miksi?

Sosiaalihuolto – mitä palveluja ja tehtäviä (Kyllä / Ei) ja avovastaus perusteluihin

1. Sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta (Sosiaalihuoltolaki, SHL 6 §)
2. Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 7 §)
3. Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 8 §)
4. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (SHL 9 §)
5. Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi (SHL 10 §)
6. Sosiaalityötä (SHL 15 §)
7. Sosiaaliohjausta (SHL 16 §)
8. Sosiaalista kuntoutusta (SHL 17 §)
9. Perhetyötä (SHL 18 §)
10. Kotipalvelua (SHL 19 §)
11. Kotihoitoa (SHL 20 §)
12. Asumispalveluja (SHL 21 §)
13. Liikkumista tukevia palveluja (SHL 23 §)
14. Päihdetyötä (SHL 24 §)
15. Mielenterveystyötä (SHL 25 §)
16. Kasvatus- ja perheneuvontaa (SHL 26 §)
17. Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa (SHL 27 §)
18. Vammaispalveluja (Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain perusteella annettavat palvelut)

Jatkokysymys: mitä tarkemmin?

19. Kuntouttavaa työtoimintaa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta)

20. Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoritoimintaa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki)

21. Kaikkea edellä olevaa

22. Jotain muuta, mitä?

Terveydenhuolto – tehtävä (Kyllä / Ei) ja avovastaus perusteluihin

1. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa (Terveydenhuoltolaki, TervHL 12 §)

2. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset (TervHL 13 §)

3. Seulonnat (TervHL 14 §)

4. Neuvolapalvelut (TervHL 15 §)

5. Kouluterveydenhuolto (TervHL 16 §)

6. Opiskeluterveydenhuolto (TervHL 17 §)

7. Työterveyshuolto (TervHL 18 §)

8. Ympäristöterveydenhuolto (TervHL 21 §)

9. Avosairaanhoito: yleislääketieteen alaan kuuluva (TervHL 24 §)

9.a. Yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi

10. Avosairaanhoito: muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, (TervHL 24 §)

10.a. Muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi

11. Sairaanhoito yleislääkärijohtoisella vuodeosastolla, (TervHL 24 §)

12. Kotisairaanhoito (TervHL 25 §)

13. Suun terveydenhuolto (TervHL 26 §)

14. Mielenterveystyö (TervHL 27 §)

15. Päihdetyö (TervHL 28 §)

16. Lääkinnällinen kuntoutus (TervHL 29 §)
17. Ensihoito, (TervHL 39 §)
18. Kaikkea edellä olevaa
19. Jotain muuta, mitä?

Kysymys 7.

Vapaa sana aiheesta ja terveiset ministeriölle:

Kysymysten 1–4 perusteluissa painotetaan, että sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämistä, rahoittamista ja tuottamistapoja tulee tarkastella kokonaisuutena. Helsingin näkökulmasta sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen kuntapohjaisesti on jatkossakin ensisijainen vaihtoehto Helsingissä. Uutta hallinnollista tasoa, maakuntia, ei ole tarpeen perustaa. Helsingin kaupunki odottaa, että hallitusohjelmaan sisältyvä selvitys Uudenmaan, pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisusta tehdään ensin ja aidosti yhdessä kuntien kanssa ja kuntien näkemyksiä kuullen. Vasta selvityksen ja sen pohjalta tehtyjen linjausten jälkeen ja kaupungin roolin selkiytyttyä on mahdollista ottaa tarkemmin kantaa kuntien mahdolliseen rooliin sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamisessa.

Jos järjestäminen ja rahoitusvastuu kuitenkin päädyttäisiin kokoamaan maakuntiin koko maassa, kuntien mahdollisuutta tuottaa talveluja ei tule kategorisesti kieltää. Tämä mahdollisuus tulee sallia, mutta nimenomaan järjestäjätahon ohjauksessa ja rahoittamana, sekä järjestäjän etä kunnan niin halutessa ja yhdessä sopien. Näin ollen ainoastaan vaihtoehto 2 voisi olla mahdollinen. Silloin ei myöskään pidä lainsäädännöllisesti määritellä erikseen tarkemmin talveluittain, mitä sote-talveluja mahdollisuus koskisi.

Lisäksi kysymyksessä 6 huomiota kiinnittää se, että esitetyistä talveluista puuttuivat muun muassa sosiaalitalvelujen ja terveystalvelujen tarpeen arviointi ja asiakas/talvelusuunnitelmien laatiminen sekä sosiaalitälveluytys ja terveydenhuollon tälveluytystalvelut. Onko olettamana se, että kunnat eivät missään tapauksessa voisi tuottaa näitä talveluja? Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että osa esitetyistä talveluista on viranomaistälveluytviä. Oletetaanko siis, että maakunta voisi siirtää virkavastuuta kunnille?

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lausunnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on vaikea esittää, koska kysely koskee tulevaa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiouudistusta, jonka sisällöstä ei ole vielä päätetty. Yleisellä tasolla voidaan to-

09.09.2019

Asia/51

deta, että vaikuttavilla, oikea-aikaisilla, riittäväillä ja taloudellisesti kestävästi järjestetyillä ja tuotetuilla sosiaali- ja terveyspalveluilla voidaan vaikuttaa myönteisesti kaiken ikäisten ja kaikenlaisissa elämäntilanteissa elävien kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen.”

Käsittely

20.08.2019 Ehdotuksen mukaan

Hallintoylilääkäri Jukka Pellinen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Juha Jolkkonen, sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja, puhelin: 310 42215
juha.jolkkonen(a)hel.fi